

Araştırma makalesi

Research article

Hemşirelik Eğitiminde Bağlam, Girdi, Süreç ve Ürün Değerlendirme (CIPP) Modeli: Sistematik Bir Derleme

Duygu Ceren GÜNGÖR¹, Cemre PAYLAN AKKOÇ², Elif KOCAAĞALAR AKİNCE³, Fatma ORGUN⁴, Nilay ÖZKÜTÜK⁵

ÖZ

Amaç: Bu sistematik derlemede, hemşirelik eğitiminde Bağlam, Girdi, Süreç ve Ürün Değerlendirme (CIPP) modelinin kullanım alanlarını ve kullanıldığı çalışmaların özelliklerini ortaya koymak amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Çalışma, Web of Science, Google Scholar, Science Direct, PubMed, Medline veri tabanlarında 1991-2021 yılları arasında yayınlanan "nursing education ve CIPP" anahtar kelimeleri ile ulusal ve uluslararası çalışmalar taranarak gerçekleştirilmiştir. Tarama sonucunda 433 veriye ulaşılmıştır. Çalışmada, toplam 9 araştırma değerlendirmeye alınmıştır.

Bulgular: Hemşirelik alanında önlisans, lisans ve doktora programlarını değerlendirme sürecinde Bağlam, Girdi, Süreç ve Ürün Değerlendirme Modelinin kullanıldığı görülmektedir. Program geliştirme çalışmalarına ek olarak, iyileştirme ve değerlendirme çalışmalarında da modelin kullanıldığı saptanmıştır. İncelenen çalışmalarda, dört basamağın tamamından yararlanılabileceği gibi; model programın bir veya bazı bölümlerini değerlendirme imkânı da sağlanmaktadır.

Sonuç: Bağlam, Girdi, Süreç ve Ürün Değerlendirme Modeli, hemşirelik eğitim programlarının uygulanması sırasında bütünsel bir yaklaşımla, nicel ve nitel verilerden yararlanılarak kullanılması uygundur. Bununla birlikte, sınırlı sayıda araştırma olması bu çalışmanın bulgularını doğrulamak için daha ileri çalışmalara ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

Anahtar kelimeler: CIPP, hemşirelik eğitimi, program değerlendirme

ABSTRACT

Context, Input, Process, and Product (CIPP) Evaluation Model in Nursing Education: A Systematic Review

Aim: In this systematic review it is aimed to determine the usage areas of the Context, Input, Process, and Product Evaluation Model and the characteristics of the studies in which it is used.

Material and Methods: The study was carried out by searching national and international studies with the keywords "nursing education and CIPP" published between 1991 and 2021 in Web of Science, Google Scholar, Science Direct, PubMed, and Medline databases. As a result of the search, 433 data were reached. In the study, a total of 9 studies were evaluated.

Results: It was determined that the Context, Input, Process, and Product Evaluation Model is used in the evaluation process of associate degree, undergraduate, and doctoral programs in nursing. In addition to curriculum development studies, it has been determined that the model is also used in improvement and evaluation studies. In the studies examined, all four steps can be used, as well as the opportunity to evaluate one or some parts of the model program.

Conclusion: It is appropriate to use the Context, Input, Process, and Product Evaluation Model during the implementation of nursing education programs with a holistic approach, making use of quantitative and qualitative data. However, the limited number of studies indicates that further studies are needed to confirm the findings of this study.

Keywords: CIPP, nursing education, program evaluation

¹Arş. Gör., Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelikte Öğretim Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye, Tel: 02363115636, E-mail: duyguccerenmasa@gmail.com, ORCID:0000-0002-3614-7835

²Arş. Gör., Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelikte Öğretim Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye, Tel: 02363115636, E-mail: cemre.paylan@gmail.com, ORCID:0000-0002-7612-4005

³Arş. Gör., Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Eğitimi Anabilim Dalı, Kayseri, Türkiye, Tel: 03524328563, E-mail: elifkocaağalar1@gmail.com, ORCID:0000-0002-9623-5335

⁴Doç. Dr., Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelikte Öğretim Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye, Tel: 02363115519, E-mail: fatmaorgun73@gmail.com, ORCID:0000-0002-2351-7227

⁵Dr. Öğr. Üyesi, Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelikte Öğretim Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye, Tel: 02363115627, E-mail: nilayozkutuk@gmail.com, ORCID:0000-0003-1405-4600

Geliş Tarihi:28 Mart 2022, Kabul Tarihi: 23 Ağustos 2022

Atıf/Citation: Güngör DC, Paylan Akkoç C, Kocaağalar Akince E, Orgun F, Özkütük N. Hemşirelik Eğitiminde Bağlam, Girdi, Süreç ve Ürün Değerlendirme (CIPP) Modeli: Sistematik Bir Derleme. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi 2022;9(3):254-263. DOI: 10.31125/hunhemsire.1229892

GİRİŞ

Günümüzde bir ülkenin sürdürülebilir bir şekilde büyümesi ve gelişmesi için en önemli araç o ülkenin yükseköğretim sisteminin kalitesinin artırılmasıdır. Yükseköğretim sisteminin faaliyetleri uygun ve kabul edilebilir standartlara göre uygulandığında etkili ve faydalı olmaktadır. Böyle bir kaliteye yükseköğretim sisteminde ulaşmak, doğru araştırma yapmayı ve uygun bir şekilde değerlendirmeyi gerektirmektedir. Kaliteyi ölçmenin ve bunu belgelendirmenin aracı ise programın değerlendirilmesidir¹⁻³. Hemşirelik eğitim programlarının değerlendirilmesi de yükseköğretim sisteminin kalite çalışmaları kapsamında ele alınmakta olup, programın sistematik olarak araştırılması anlamına gelmektedir. Program değerlendirme, program geliştirmenin en önemli aşamasıdır. Eğitim programlarının geliştirilmesi ve uygulanmasını sağlarken, değerlendirilmesini de sağlamaktadır. Sürekli ve sistematik olarak ilerleyen, kanıta dayalı akıl yürütme sürecidir³⁻⁵.

Hemşirelik eğitim programını değerlendirmek, programdaki hedef kitlenin ve eğitimcilerin ihtiyaçlarına uygunluk ve uyum derecesini anlamak ve programın geliştirme sürecinde etkili olan unsurları belirlemekle mümkündür. Değerlendirme, eğitim programının statik bir durumdan dinamik bir duruma gelmesini sağlamakla birlikte, bu süreci etkileyen en önemli faktör ise eğitim programını doğru ve uygun bir şekilde değerlendirilmesini sağlayacak araç ve modelin varlığıdır^{6,7}. Hemşirelik eğitim programlarının değerlendirme sürecinde kullanılacak birçok model mevcuttur. Bu modellerden biri de Context (bağlam), Input (girdi), Process (süreç) ve Product (ürün) kelimelerinin kısaltması olan ve eğitim programlarını bu dört alanda değerlendiren CIPP değerlendirme modelidir⁸⁻¹⁰.

CIPP değerlendirme modeli, hemşirelik eğitim programının genel kalitesinin ve değerinin belirlenmesine rehberlik edebilecek teorik bir çerçeve sağlamaktadır. Aynı zamanda kapsamlı bir değerlendirme yapmak için iç ve dış paydaşlardan gelen girdiler de dâhil olmak üzere, programın birçok yönünün ele alınmasını gerektirmektedir. CIPP modeli, hemşirelik eğitim programının kalitesini değerlendirmek için kullanıldığında, esneklik sağlamakla birlikte bir o kadar kuralcı bir yapıya sahiptir^{11,12}. Modelde değerlendirmenin tanımı “karar vermeye rehberlik etmek, hesap verebilirliği sağlamak ve koşulların daha iyi anlaşılmasını sağlamak için hedeflerin, planların, performansın ve sonuçların değeri ve faydası hakkında tanımlayıcı bilgi edinme ve yargılarda bulunma sürecidir” şeklindedir¹³. Bu modeli kullanan eğitimciler iki hedeften birini gerçekleştirme amaçlamaktadır⁸.

1. Yeni bir programın oluşturulmasına rehberlik etmek veya mevcut bir programı iyileştirmek için program tamamlandığında gerçekleştirilen iyileştirme/biçimlendirme odaklı değerlendirmeler;

2. Amaçlanan programın ana hatlarına bağlılığı belirlemek için program uygulaması.

Dört temel kavrama dayanan biçimlendirici tipte olan CIPP modeli, değerlendiriciye; ne yapılması gerektiğini sorması için rehberlik eder, nasıl yapılmalı, yapılıyor mu?, başarılı mı? sorularının yanıtlanmasını ister. Karar verdirici formda

değerlendirici, aşağıdaki geriye dönük soruları ele almak için önceden toplanmış bilgileri kullanır: Bunlar, önemli ihtiyaçlar karşılandı mı?, çaba, savunulabilir bir plan ve bütçe tarafından yönlendirildi mi?, hizmet tasarımı yetkin bir şekilde yürütüldü ve gerektiğinde değiştirildi mi? ve çaba başarılı oldu mu? şeklinde sorulardır¹⁴.

CIPP değerlendirme modelinde bağlam aşamasında, hemşirelik eğitim programının amacının/hedeflerinin uygunluğu değerlendirilmektedir. Eğitim programındaki sorunların, ihtiyaçların veya fırsatların belirlenmesi için çalışılır. Girdi değerlendirmesinde ise finansman, çalışanlar, kurumlar, zaman ve teknoloji gibi kaynakların niceliği ve niteliği belirlenir. Bağlam aşamasında amaç, tasarlanan programın uygulanmasını kolaylaştırmaktır. Süreç değerlendirmesi, kaynakların kullanımı, zaman ve faaliyetlerle ilgilidir. Programdaki eksikliklerin keşfedildiği ve programın uygulanması ile eğitim programının öğrenenler üzerindeki etkisi araştırılır. Son olarak ürün değerlendirmesinde program çıktıları program hedefleri ile karşılaştırılır (Tablo 1). Bu aşamada programın başarısı veya başarısızlığı ile ilgili programı sürdürmek, değiştirmek veya sonlandırmak gibi kararlar alınır^{1,11,14-17}. Bu çalışma, hemşirelik eğitiminde CIPP program değerlendirme modeli kullanılarak yapılan araştırmaların sistematik değerlendirilmesini kapsamaktadır.

Tablo 1. CIPP Modelinin Temel Kavramları

Kavram	Değerlendirme Yönleri	Karar Tipleri	Soru Cevaplar
Bağlam	İhtiyaçlar ve problemler ne? Hangi fırsatlar mevcut? Kim destekleyecek? Hangi varlıklar mevcut?	Planlama	Ne yapmalıyız?
Girdi	Eylem planı nedir? Mevcut stratejiler ve rekabet eden stratejiler nelerdir? En iyi yaklaşım nedir? Yeterli finansman var mı? Hangi destek sistemlerine ihtiyaç var?	Yapılandırma	Nasıl yapmalıyız?
Süreç	Faaliyetler nasıl uygulanmaktadır? Müdahale nasıl belgelenir?	Uygulama	Planladığımız gibi mi yapıyoruz? Ve değilse, neden olmasın?
Ürün	Sonuçlar nelerdir? Program ne kadar faydalı oldu? Sonuçların ilgili kişiler üzerindeki etkisi nedir?	Gözden geçirme Geri dönüşüm	İşe yaradı mı? Çalışmaya devam edecek mi?

Kaynak: Vishnupriyan M. Curriculum evaluation: Using the context, input, process and product(CIPP) model for decision making. Indian J Contin Nurs Educ. 2017;18(2):12-8.

Araştırmanın Amacı

Bu sistematik derlemede, hemşirelik eğitiminde CIPP modelinin kullanım alanlarını ve kullanıldığı çalışmaların özelliklerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu bağlamda,

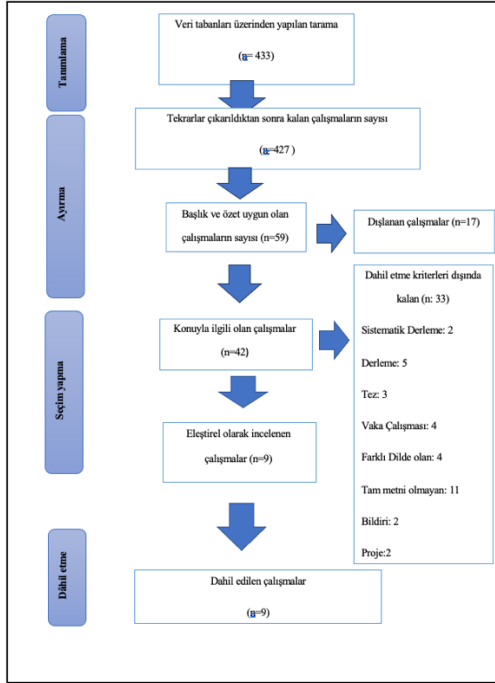
hemşirelik eğitiminde CIPP modeli kullanılarak yapılan araştırmalar gözden geçirilmiştir. Araştırmalardan elde edilen veriler sistematik biçimde incelenmiş olup, bu sistematik derlemede şu araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

1. CIPP modelinin hemşirelik eğitiminde kullanım alanları nelerdir?
2. CIPP modelinin hemşirelik eğitiminde kullanıldığı çalışmaların özellikleri nelerdir?

GEREÇ ve YÖNTEM

Araştırmanın Türü

Sistematik derleme niteliğinde hazırlanan bu çalışmada, Arksey and O'Malley (2005) tarafından tanımlanan ve daha sonra Levac (2010) ve Peters (2015) tarafından geliştirilen metodolojik çerçeve kullanılmıştır. Sistematik derleme ve meta-analizlerde kullanılan PRISMA (Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analysis) kontrol listesi rehber olarak alınmıştır (Şekil 1).

Şekil 1. Dahil Edilen Çalışmaların Seçiminin Akış şeması

Araştırma Evren ve Örneklemi

Bu çalışmada veri kaynakları; "Web of Science", "PubMed", "Science Direct", "Medline", "Google Scholar"dır. Tarama bu beş veri tabanında gerçekleştirilmiştir. 1991-2021 yılları arasında yayımlanan araştırmalar incelenmiştir. Veri tabanları, "nursing education", ve CIPP" anahtar kelimeleri kullanılarak taranmıştır. Anahtar kelimeleri kapsayan araştırmalar; başlıklar, özetler ve içerikler dâhil edilme ve dışlanma kriterleri yönünden değerlendirilmiştir (Şekil 1). Çalışmaya dahil edilen araştırmaların tablosu "population", "interventions", "comparators", "outcomes", "study designs" kelimelerinin baş harflerinden oluşan PICOS formatında hazırlanmıştır.

Dâhil Edilme ve Dışlanma Kriterleri

- Çalışma grubu (P: Population): Hemşirelik eğitim programlarının değerlendirildiği
- Girişim (I: Intervention): Hemşirelik eğitiminde CIPP modeli
- Karşılaştırma (C: Comparison): Hemşirelik eğitiminde CIPP modeli kullanılması
- Sonuçlar (O: Outcomes): CIPP modeli ile hemşirelik eğitiminin değerlendirildiği çalışmalar
- Çalışma deseni (S: Study design): Türkçe veya İngilizce dilinde, randomize kontrollü, deneysel, yarı deneysel, nitel araştırma yöntemi kullanılan ve tam metnine ulaşılabilen çalışmalar dahil edilmiştir.

Dili İngilizce ya da Türkçe olmayan, derleme/sistematik derleme, vaka/olgu çalışmaları, kongre bildirileri, kitaplar, projeler, editöre mektuplar, fizibilite çalışmaları, tezler ve tam metnine ulaşılamayan araştırmalar kapsam dışı tutulmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmacılar tarafından, dâhil edilen makaleler dikkatlice okunmuştur. PICOS dikkate alınarak veri çekme formu oluşturulmuştur. Çalışmanın araştırmacıları tarafından veri çekme formu içeriği; araştırmanın yılı, yapıldığı ülke, amacı, tasarımı, örnekleme, veri toplama aracı, uygulama süreci ve sonuç değerlendirmesi ilgili bilgilerden oluşturulmuştur (Tablo 2).

Veri Toplama Araçlarının Uygulanması

Tarama sonucunda, 433 veriye ulaşılmış ve bu veriler incelenmiştir. Tekrar eden araştırmalar çıkarıldıktan sonra 427 araştırma kalmıştır. Başlığında ve/veya özetinde belirlenen anahtar kelimeleri içeren 59 araştırmanın özeti incelenmiştir. Tam metnine ulaşılabilen 42 araştırma, belirtilen dâhil edilme ve dışlanma kriterleri yönünden incelenmiştir. Kriterlere uygun 9 araştırma sistematik derleme için seçilmiştir. Üç araştırmacı tarafından inceleme yapılmıştır. Araştırmacılar arasındaki güvenilirliği sağlamak için 4. ve 5. bir araştırmacı tarafından tüm sayının %10'u kadar olan 43 veri, rastgele bir şekilde seçilip dâhil edilme kriterleri açısından incelenmiş ve değerlendirmeler arasında %100'lük bir uyum olduğu tespit edilmiştir. Araştırmacılar tarafından dâhil edilen makaleler dikkatlice okunmuş ve çalışmanın araştırmacıları, araştırmanın amacı, yayın yılı, yapıldığı ülke, tasarımı, örneklem, veri toplama aracı, uygulama süreci ve sonuç değerlendirmesi gibi bilgileri bağımsız olarak çıkarmıştır. Verilerin özetlenmesi için standart bir tablo oluşturulmuştur.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde veri çekme formu kullanılmıştır. Veri çekme formuna göre, araştırmaların değerlendirmesi sekiz başlık altında araştırmacılar tarafından gerçekleştirilmiştir. Yapılan inceleme sonucunda toplam dokuz araştırmaya ait bulgular sekiz başlık altında verilerek sunulmuştur (Tablo 2).

Araştırmanın Etik Boyutu

Bu çalışma, literatürde yayınlanan araştırmalara dayalı olarak yapılmıştır. Çalışma kapsamında incelenen makaleler kaynakçada gösterilmiştir. Bu nedenle alanda var olan

araştırmaların incelemesinin yapıldığı bu sistematik derleme için katılımcılardan ya da yasal temsilcilerinden izin ve etik kurul onayı alınması gerekmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu sistematik derleme için sadece İngilizce ve Türkçe dillerinde tarama yapılmış olması araştırmanın sınırlılığdır.

BULGULAR

İncelenen 9 makale; kesitsel (1), karma (2), nitel (1) ve tanımlayıcı nicel (5) desenli araştırma niteliği taşımaktadır. Sistematik derleme kapsamına alınan araştırmalar; coğrafi olarak İran (4), ABD (2), Kanada ve ABD (1), Endonezya (1) ve Türkiye (1)'de gerçekleştirilmiştir. Yayın yıllarına göre bakıldığında 2018'de üç tane olmak üzere 2013, 2014, 2016, 2019, 2020, 2021 yıllarında birer makale yayımlandığı saptanmıştır (Tablo 2).

TARTIŞMA

CIPP modeli hem programın geliştirilmesi ve hem de niceliksel olarak değerlendirilmesine odaklanan, geniş kapsamlı bir yaklaşım olup; pek çok değerlendirme modeli arasında eğitimsel değerlendirme için faydalı ve tavsiye edilen bir yöntemdir^{2,12,15,22,27,28}. Bu çalışmada, hemşirelik eğitiminde CIPP modeli kullanılarak yapılan araştırmalar sistematik olarak incelenmiştir.

CIPP Modelinin Hemşirelik Eğitiminde Kullanım Alanlarına Yönelik Bulguların Tartışılması

Araştırmalar incelendiğinde, modelin genellikle eğitim programını değerlendirmek amacıyla kullanıldığı, program geliştirme çalışmalarından başlayarak iyileştirme ve değerlendirme sürecinde kullanılan araştırmaların da bulunduğu saptanmıştır^{4,11,15,21-26}. CIPP modelinin yalnızca program değerlendirme modeli olarak değil geliştirme sürecinde de kullanılabilirliği, ayrıca sürekli iyileştirme sürecinde de kolaylaştırıcı ve destekleyici olabileceği düşünülebilir. Hemşirelik alanında araştırmalar incelendiğinde birçok eğitim programında kullanıldığı görülmekte olup; ön lisans¹¹, lisans^{15,21,25,26,29}, yüksek lisans²³ ve doktora²² programlarını değerlendirme sürecinde CIPP modeli kullanılmaktadır. Bu model hemşirelik lisans derslerinin program kalitesini, öğrencilerin uygun hemşirelik girişimlerinin kullanım durumunu, eğitim programına ilişkin öğrencilerin bakış açısını, üreme sağlığı doktora programının girdi göstergelerini, yüksek lisans programının zorluklarını, Ön lisans programının içerik entegrasyonu, Ulusal Hemşirelik Yeterlilik sınavlarında hemşirelik okullarının performansını değerlendirmek ve eğitim programının iyileştirilmek amacıyla kullanıldığı görülmektedir^{4,11,15,21-26}.

CIPP Modelinin Hemşirelik Eğitiminde Kullanıldığı Çalışmaların Özelliklerine Yönelik Bulguların Tartışılması

CIPP modeli ile program değerlendirilirken bilgilerin çoğu akreditasyon kurumları, program yönetimi, toplum ve program içindeki öğrenciler ve öğretim üyeleri dâhil olmak üzere paydaşlardan elde edilmektedir. Elde edilen bilgiler güvenilir ve geçerli olduğu sürece kontrol listeleri, danışma panelleri veya toplantıları gibi uygun veri toplama araçları kullanılabilir^{13,28,30}. İncelenen çalışmalarda, verilerin

toplanmasında genel olarak anketlerden yararlanıldığı, ankete ek olarak gözlem¹¹ ve yarı yapılandırılmış görüşme formu ve derinlemesine görüşme yönteminin kullanıldığı²³, çalıştaylar düzenlenerek birçok paydaşın katılımıyla programın tartışıldığı ve delfi tekniği ile fikir birliğine varıldığı²⁴ görülmektedir. Bu çalışma kapsamında, incelenen araştırmaların nicel bir yaklaşıma benimseme eğiliminde olduğu dikkat çekmektedir. Ayrıca tıp eğitimi programlarının değerlendirilmesinde CIPP modelinin kullanıldığı bir sistematik araştırmada da nicel yaklaşımın ağırlıklı olduğu görülmektedir¹. Ancak kapsamlı bir değerlendirme yapabilmek için hem nicel hem de nitel verilerin analiz edilmesi gerekmekte olup, kullanımı önerilmektedir. Çalışmamızda verilerin; öğretim üyelerinden²¹, öğretim üyeleri ve öğrencilerden^{11,22,29}, öğrencilerden ve mezun öğrencilerden²⁶, öğretim üyesi, öğrenim gören ve mezun öğrencilerden¹⁵, çalışan hemşirelerden²⁵ ve öğrenciler, mezunlar, öğretim üyeleri, çalışan hemşireler²³ ve hemşireler, hemşire eğitimciler, klinik eğitmenler ve politikacılar gibi birçok iç ve dış paydaşlardan²⁴ toplandığı görülmektedir. Bu doğrultuda, iç ve dış paydaş, örneklem çeşitliliğinin ve genişliğinin toplanan verilerin kalitesini arttıracığı düşünülebilir.

CIPP modelinin doğası gereği eğitim programları bağlam, girdi, süreç ve ürün olarak dört alanda değerlendirilmektedir. Bu model kullanılarak, hemşirelik eğitim programları değerlendirilirken dört basamağın tamamından yararlanılabileceği^{4,15,21,26} gibi; programın bir veya bazı bölümlerini değerlendirme imkânı da sağlanmaktadır²². Model program ihtiyaçlarının, problemlerin, kaynakların ve fırsatların değerlendirildiği bir bağlam değerlendirmesi ile başlar. CIPP modelinin bağlam değerlendirilmesi kapsamında eğitim programındaki ilgili unsurlar tanımlarken ayrıca eğitim programındaki sorunlar, ihtiyaçlar ve fırsatların belirlenmesini içermektedir. Çalışmalar incelendiğinde, bağlam değerlendirmesi ile lisans derslerinin program kalitesini değerlendirmek için hedeflerin, organizasyonun, yönetimin¹⁵, hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme ve teorik bilgilerinin klinik uygulama alanına ne derece aktardıklarının²¹ uygun olmayan alt yapı ve görevlerin²³, hedeflerin ve eğitim programının mevcut durumunun²⁴, öğretim üyesi ve öğrenci özelliklerinin ayrıca palyatif bakım dersi kapsamında ihtiyaç ve sorunların değerlendirildiği¹¹ görülmektedir. Programların bağlam değerlendirmeleri sonucunda; öğrencilerin bölümün amaç ve politikalarının farkındalığında zayıflıklar olduğu¹⁵ görülmektedir. Eğitim programının sağlık bakım sunucularının iş gereksinimleriyle ilgisinin düşük olduğu ve derslere mevcut haliyle devam etme konusundaki isteksiz oldukları²⁵ görülmektedir. Program amaç, hedef ve politikaları değerlendirilirken öğrenci geri bildirimleri oldukça önem taşımakta olup, bu eğitim sürecindeki zayıflık, öğrencilerin bağlam değerlendirme basamağına yönelik geçerli ve güvenilir bilgi sunmalarını engelleyecektir.

Tablo 2. Araştırma Kapsamına Alınan Çalışmaların Özeti: Hemşirelik Eğitiminde CIPP Modeli Kullanılarak Yapılan Araştırmalar

Yazar- Yıl- Ülke	Amaç	Araştırmanın Deseni	Örneklem	Veri Toplama Aracı	Uygulama Süreci				Sonuç
					Bağlam	Girdi	Süreç	Ürün	
Hall, 2013, Kanada ve ABD ²¹	Hemşirelik fakültesi tarafından öğrenci değerlendirmesinde anekdot notlarının kullanımını açıklamaktır.	Tanımlayıcı, karma	Klinik hemşirelik programı öğretim üyeleri(n=784)	Araştırmacılar tarafından geliştirilen anket	Hemşirelik öğrencilerinin klinik ortamda kararlarının ve eylemlerinin arkasındaki eleştirel düşünmeyi içerecek ve öğrencilerin ders kitabı bilgilerini klinik uygulamaya ne kadar iyi bağladığı incelenmiştir.	Öğrencinin uygun hemşirelik girişimlerini içeren bir bakım planı geliştirme yeteneği incelenmiştir.	Öğrencinin işlem performansı, zaman yönetimi becerileri ve ilgili hasta bilgilerini belgeleme yetenekleri sorgulanmıştır.	Klinik deneyim sırasında öğrencinin hasta hedeflerine ve hastalarına verdiği öncelikleri dikkate alınmıştır.	Bulguların her biri, CIPP modelinin "Bağlam", "Girdi", "Süreç" ve "Ürün" alanlarında hemşirelik için uyarlanmasıyla ilişkilidir ve genel hedef, mezun hemşirelerin klinik yeterliliğidir.
AbdiShahshahani ve ark., 2014, İran ²²	CIPP modeline dayalı olarak üreme sağlığı doktora programının girdi göstergelerini değerlendirmektedir.	Tanımlayıcı, nicel	Dört hemşirelik/ebelik okulunda; Bölüm başkanları(n=5), öğretim üyeleri(n=18), kütüphane müdürleri(n=5), mezunlar(n=12), üreme sağlığı doktora öğrencileri(n=54)	Araştırmacı tarafından geliştirilen 37 göstergeli içeren beş boyutlu anket.	-	Öğretim üyeleri, öğrenciler, eğitim programı, bütçe, eğitim olanakları ve donanımları olmak üzere beş faktörün değerlendirilmesi için toplam 37 gösterge hazırlanmıştır.	-	-	Üreme sağlığı doktora girdi göstergelerini; bölüm başkanlarının(%80), mezunların(%66,7) ve öğrencilerin(%68,5) birçoğu görece olarak uygun bulurken, çoğu öğretim üyeleri(% 66,7) bunu uygun olarak değerlendirmiştir.
Neyazi ve ark., 2016, İran ¹⁵	Lisans derslerinin kalite düzeyini CIPP değerlendirmesine dayalı olarak öğrenci ve mezun bakış açısıyla değerlendirmektedir.	Tanımlayıcı, nicel	Sadece lisans bölümleri olan fakültelerden (Halk Sağlığı, Hemşirelik ve Ebelik, Rehabilitasyon ve Yardımcı Tıp Bilimleri) seçilmiş öğrenciler (n=264) ve mezunlar(n=117) olmak üzere toplam 381 öğrenci	Araştırmacılar tarafından geliştirilen öğrenci ve mezun olarak iki bölümden oluşan anket	Hedefler, Organizasyon ve yönetim alanı değerlendirilmiştir. *Öğrenciler, bölümün amaç ve politikalarının farkındalığında zayıflıklar olduğuna inanmış ve mevcut bölüm başkanının performansından memnun kalmamışlardır.	Öğrencilerin alana ilgi ve anlayışları, öğretim üyeleri, araştırma ve eğitim alanları ve materyalleri değerlendirmiştir. *Öğrenciler; öğretim yöntemi ile içeriğin uyumu, eğitim materyal ve araçlarının derslerin konusuna uyumu, öğretim yöntemleri ile motivasyon ve okulun fiziki durumunda zayıflık bildirmişlerdir.	Öğrenci araştırma etkinliği, eğitim dersleri ve programları, öğretme/öğrenme süreci, öğrenci performansı değerlendirilmiştir. *Öğrenciler, seminer ve konferans düzenleme, ön bilgi değerlendirmesi, ara sınav, değerlendirme sonuçlarını raporlama, karar verdirici değerlendirme kullanımı gibi konularda zayıflık olduğunu ifade etmişlerdir.	Mezunların bilgi ve iş performanslarını artırmaya yönelik araştırma ve eğitim programları, öğretme/öğrenme süreçlerinin etkinliği değerlendirilmiştir. *Programın mesleki problemlerin çözümüne yardımcı olmadığı, toplum ihtiyaçlarının dikkate alınmadığına, öğrencilerin program kalitesi ve uygulanmasından memnun olmadıklarına, teorik ve pratik boşluk olduğuna inanmaktadırlar.	Bulgular, göreceli olarak istenen bir duruma sahip olan "öğrencilerin alana ve işgücü piyasasına ilgi ve anlayışı" faktörü dışında, bağlam, girdi, süreç ve ürün bütününde istenmeyen bir durum olduğunu göstermiştir.

Tablo 2. Araştırma Kapsamına Alınan Çalışmaların Özeti: Hemşirelik Eğitiminde CIPP Modeli Kullanılarak Yapılan Araştırmalar (devamı)

Ashghali-Farahani ve ark., 2018, İran ²³	Hemşirelik yüksek lisans öğrencilerinde CIPP modeline dayalı olarak yeni doğan yoğun bakım(YYB) hemşireliği müfredatının zorluklarını değerlendirmektedir.	Tanımlayıcı, nitel	YYB yüksek lisans öğrencileri(n=6), mezunları(n=6), öğretim üyeleri(n=2), neonatologlar(n=1) ve YYB ünitesinde çalışan hemşireler(n=2)	Yarı yapılandırılmış görüşme formu (CIPP modeline göre yapılandırılmış), 30-60 dk., 23 görüşme	Uygun olmayan altyapı, bilinmeyen görevler bildirilmiştir.	Yetersiz program, danışmanlık eksikliği, öğrencilerin uygunsuz kabulü, beceri laboratuvarlarının eksikliği bildirilmiştir.	Teorik eğitime daha fazla ağırlık verilmesi, kredilerin birbiriyle örtüşmesi, mentorlar arasındaki tutarsızlık ve etkisiz değerlendirme bildirilmiştir.	Profesyonel iş yerine rutin işleri tercih etme, işten ayrılma eğilimi, mezunların klinik yetersizliği ve memnuniyetsizliği bildirilmiştir.	YYB yüksek lisans eğitim programının uygulanmasında bazı sorunlar ortaya çıkmış olup, programın daha başarılı olması için toplumun ihtiyaçlarına ve uzman yorumlarına göre değişiklikler yapılması ve sonuçlarının değerlendirilmesi gerektiği ortaya koyulmuştur.
Bvumbwe & Mtshali, 2018, ABD ²⁴	Malavi'de hemşirelik eğitimini iyileştirmek amacıyla bir araç olarak uygulamaya geçiş kılavuzları geliştirmektedir.	CIPP modeli çerçevesinde karma yöntem tasarımı	Çalıştayda yer alan hemşireler, hemşire eğitimciler, klinik eğitimciler ve politikaçılar	Panelde tartışma oturumu, Delphi tekniği Delphi 1. tur – hemşire eğitimciler(n=10); pratisyen hemşireler(n=10)	Panel tartışması yoluyla uygulamaya geçiş yönergeleri tarafından ele alınacak hedefler ve hemşirelik eğitimi açığının mevcut durumu tanımlanmış olup, taslak kılavuz formüle edilmiştir.	Önerilen kılavuzların güvenilirliğini ve tekrarlanabilirliğini artırmak için literatür taraması ve açıklayıcı keşif çalışması yapılmıştır. Kılavuzlar bir fikir birliği çalıştayın da tartışılmış ve gözden geçirilmiştir.	Kılavuzlar için bir süreç değerlendirmesi olarak Akademisyen hemşireleri, klinik hemşire eğitimcileri, pratisyen hemşireleri ve politika yapımcıları içeren fikir birliği çalıştayları yapılmış olup, 3 tur delphi çalışması gerçekleştirilmiştir.	Kılavuz geliştirme sürecinin ürünü olarak dört temel kavram, on bir kılavuz ifade formüle edilmiştir.	Uygulamaya geçişin yeterince ele alınmadığını görmektedir. Kılavuzlar, yeni mezun hemşirelerin uygulamaya etkin bir şekilde hazırlanmasını sağlamak için uygulamaya geçişin nasıl gerçekleştirilebileceği konusunda bir yön sunmakta olup, hemşirelik eğitimi uygulamalarına rehberlik etmede mevcut standartları sunmaktadır. Uygulamaya geçiş programları yeni mezunların mesleki gelişimi için önemli görülmüştür.

Tablo 2. Araştırma Kapsamına Alınan Çalışmaların Özeti: Hemşirelik Eğitiminde CIPP Modeli Kullanılarak Yapılan Araştırmalar (devamı)

Lippe & Carter, 2018, ABD ¹¹	Ön lisans hemşirelik programı kapsamında Yaşam sonu bakım içeriği entegrasyonunu değerlendirmektedir.	Tanımlayıcı, nicel desen	Programda yer alan öğretim üyeleri ve öğrenciler	Anket, gözlem	Varlıklar: -Öğretim üyesi özellikleri *klinik deneyimi, Yaşam Sonu Hemşirelik Eğitimi Konsorsiyumu (ELNEC) Eğitimi, Palyatif ve yaşam sonu bakımda klinik deneyim -Öğrenci özellikleri *Önceki yaşam sonu bakım eğitimi, ölümle ilgili önceki deneyim, ölmekte olan birinin/hastanın bakımıyla ilgili önceki deneyim	Mevcut Program -Öğretim Üyesi Anketi, ELNEC Temel Müfredat Değerlendirme Anketi	Uygulama -Alan notları ile çeşitli ELNEC sınıf oturumlarının gözlemleri	Çıktılar -Palyatif ve Yaşam Sonu Bakım Vermede ve ELNEC Standartlarını Karşılamada Algılanan Yeterlilik -Ölüme ve Ölenlerin Bakımına Yönelik Tutumlar, Ölümle İlgili Endişeler Ölçeği -Palyatif ve Yaşam Sonu Bakım Bilgisi ELNEC Bilgi Değerlendirme Testi	CIPP modeli, ön lisans hemşirelik programı dâhilinde yaşam sonu bakım eğitiminin bağlamını, girdisini, sürecini ve ürünü değerlendiren bir program değerlendirilmesine etkili bir şekilde rehberlik etmiştir. Bu değerlendirmede CIPP modelinin kullanılması, program değerlendirme için esnekliği ve faydayı desteklemekte olduğu saptanmıştır.
Rahimzadeh ve ark., 2019, İran ²⁵	CIPP modeline dayalı olarak sağlık hizmeti sunucularının eğitim programına ilişkin öğrencilerin bakış açısını keşfetmektedir.	Kesitsel desen	Sağlık hizmeti sunucuları(N=139) *Ebe ve hemşire(n=40)	Araştırmacılar tarafından oluşturulan dört alanı içeren anket	Eğitim programının bağlamının sağlık hizmeti sunucularının iş gereksinimleriyle ilgisi %45,32, eğitim derslerine mevcut haliyle devam etme konusundaki isteksizliği ise %45,32 olarak saptanmıştır.	Sağlık hizmeti sunucularının eğitimden memnuniyet oranı %42,19, hizmet seviyesinden memnuniyetsizliği %51,08 ile en düşük olarak kabul edilmiştir.	Sağlık hizmeti sunucularının eğitim programlarını geçme ihtiyaçları %63,3, terfi ve ödül amaçlı eğitim programına katılım oranı en düşük %64,75 olarak saptanmıştır.	Programın ürünü açısından sağlık çalışanlarının işyerinde aktif ve zinde olmalarına yönelik eğitim programlarının uygulanmasına öncülük etmek, en yüksek arzu edilirlilik düzeyi olarak %32,37 olarak bulunmuştur.	Programın girdi ve süreç açısından biraz istenilen olduğunu, bağlam ve ürün alanlarının ise istenilen bir seviyeyi yansıttığını ortaya koymaktadır.
Siswadi ve ark., 2020, Endonezya ²⁶	Endonezya Ulusal Hemşirelik Yeterlilik sınavlarını hemşirelik okullarının performansını CIPP modelini kullanarak değerlendirmektedir.	Tanımlayıcı, nicel desen	Altı farklı hemşirelik okulundan katılımcılar (n=320); Öğretim üyeleri (%17.50) ve mezunlar (%82.50)	Araştırmacılar tarafından geliştirilen "CIPP değerlendirme modeline dayalı, modülün tüm boyutlarını değerlendiren "Hemşirelik Programı Performans Değerlendirme Anketi"	"Bağlam" genel ortalaması karşılanan gereksinim kategorisindedir.	"Girdi" genel ortalamasının karşılanan gereksinim kategorisindedir.	"Süreç" boyutu aşılacak gereksinim kategorisindedir.	"Ürün" boyutu aşılacak gereksinim kategorisindedir.	Hemşirelik okulları, CIPP değerlendirme modeline dayalı ulusal eğitim standardını karşılamaktadır. Özellikle "bağlam" ve "girdi" açısından daha yüksek düzeyde bir standart sağlamak için CIPP 'nin iyileştirilmesi gereken alanları vardır.
Çonoğlu & Orgun, 2021, Türkiye ⁴	Bir hemşirelik fakültesi lisans eğitim programının CIPP modeli kullanarak hemşirelik öğrencilerinin ve öğretim elemanlarının görüşleri doğrultusunda değerlendirmektedir.	Tanımlayıcı, nicel desen	Hemşirelik fakültesinde eğitim veren öğretim elemanları(n=82) ve öğrenim gören üçüncü(n=189) ve dördüncü sınıf(n=259) olmak üzere toplam 448 hemşirelik öğrencisi	Araştırmacılar tarafından geliştirilen "Tanıtıcı Bilgi Formları" ve "Hemşirelik Lisans Eğitim Programı Değerlendirme Formu (HLEPDF)"	Öğrenciler programın en az, bağlam boyutunun kısmen yeterli olduğunu düşündüklerini belirtirken, öğretim elemanları programın en fazla bağlam boyutunun yeterli olduğunu düşünmektedirler.	Öğrenciler girdi boyutunu kısmen yeterli bulurken, öğretim elemanları yeterli bulmuşlardır.	Öğrenciler programın süreç boyutunu kısmen yeterli, öğretim elemanları ise yeterli bulmuşlardır.	Öğrenciler programın Ürün boyutunu kısmen yeterli öğretim elemanları ise yeterli olduğunu düşünmektedirler. Ürün boyutu, öğrencilerin en yüksek katılımı gösterdikleri boyuttur.	Öğretim elemanları eğitim programı hakkında öğrencilerden daha olumlu görüşlere sahip olup, eğitim programından daha memnun oldukları saptanmıştır. Hemşirelik lisans eğitim programını Bağlam, Girdi, Süreç ve Ürün açısından öğrencilerin kısmen yeterli, öğretim elemanlarının ise yeterli buldukları görülmektedir.

Bu bağlamda eğitimler düzenlenmesi, etkileşimli materyaller (Quizizz, mentimeter vb.) ile eğitim süreçlerinin desteklenmesi, ayrıca iş gereksinimleriyle ilginin düşük olduğu kurumlar ise eksiklik bildirmiş olup sonucu program çıktılarının yeniden gözden geçirilmesi önerilebilir. Bağlam genel ortalamasının karşılanan gereksinim kategorisinde olduğu²⁶ ve öğrencilerin programın en az bağlam boyutunun kısmen yeterli olduğunu düşündüklerini, öğretim elemanlarının ise programın en fazla bağlam boyutunun yeterli olduğunu düşündüğü⁴ görülmektedir. Bu doğrultuda program ihtiyaçlarının, varlıklarının ve fırsatlarının değerlendirdiği görülmektedir. Mevcut durumu keşfetme, program hedeflerinin uygunluğuna karar vermeye imkân tanıdığı ve program değerlendirme süreci için oldukça önemli bir basamak olduğu görülmektedir.

CIPP modelinin girdi değerlendirilmesi eğitim programının hedeflerine ulaşmak için kaynakların nasıl değerlendirileceğine dair nitelikleri ve nicelikleri içermektedir. Girdiler, değerlendirme süreçlerinin çoğunda göz ardı edilen program planlamanın önemli unsurlarından biridir ve sisteme girilen tüm öğeleri içerir^{13,22,31,32}. Girdi değerlendirmesinin amacına bağlı olarak, bütçe, çalışma planları, siyasi engeller, yasal kısıtlamalar, en iyi uygulama standartları/mevcut literatürün gözden geçirilmesi ve kaynak mevcudiyeti ile ilgili veriler dikkate alınmalıdır^{13,30}. Girdi değerlendirilmesi kapsamında çalışmaları incelediğimizde; öğrencinin uygun hemşirelik girişimlerini içeren bir bakım planı geliştirme yeteneği²¹; öğretim üyeleri, öğrenciler, müfredat, bütçe ve eğitim olanakları ve donanımları²²; öğrencilerin alana ve işgücü piyasasına ilgi ve anlayışları, öğretim üyeleri araştırma ve eğitim alanları ve ekipmanları¹⁵; YIB programının kapsamı, profesyonel YIB hemşirelik danışmanlarının durumu, programa öğrencilerin kabul süreci ve programda yer alan laboratuvarların durumunun değerlendirildiği görülmektedir²³. Bu doğrultuda, program olanaklarının, içeriğinin, kabul sürecinin, eğitim faaliyetlerinin, öğrenci görüşlerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Girdi değerlendirilmesi sonucunda, öğrenciler öğretim yöntemi ile içerik arasında uygunluk, eğitim materyal ve araçlarının derslerin konusuna uygun kullanımı ve öğretim yöntemleri ile öğrencileri motive etme ve okulun fiziki durumunda zayıflık bildirmişlerdir¹⁵. YIB öğrencileri uygunsuz kabul süreci ve YIB beceri laboratuvarlarının eksik olduğunu bildirmişlerdir²³. Programın daha başarılı olabilmesi için toplumun ihtiyaçlarına ve uzman yorumlarına göre değişiklikler yapılması ve sonuçlarının değerlendirilmesi gerekmektedir. Sağlık çalışanlarının eğitim yönteminden memnuniyet oranı %42 ve hizmet seviyesinden memnuniyetsizliği %51 ile en düşük boyut olduğu²⁵, girdi genel ortalamasının karşılanan gereksinim kategorisinde olduğu²⁶ ve öğrencilerin girdi boyutunu kısmen yeterli öğretim elemanlarının ise yeterli bulduğu⁴ görülmektedir. Öğretim elemanları eğitim programına ilişkin öğrencilerden daha olumlu görüşlere sahip olduğu için öğretim elemanlarının eğitim programından daha memnun olduğu düşünülebilir.

CIPP modelinin süreç değerlendirilmesi öğretme-öğrenme etkinliklerinin yanı sıra öğretim üye ve elemanlarının davranış, bilgi ve deneyimlerinin değerlendirilmesini

içermekle birlikte, yönetim ve denetim prosedürleri de incelenmektedir. Bu aşamada programın uygulama biçimine odaklanılmakta olup, eğitim programının öğrencilerin üzerindeki etkisi ortaya koyulmaktadır içerir^{13,22,31,32}. Süreç değerlendirilmesi kapsamında çalışmaları incelediğimizde; zaman yönetimi becerileri ve ilgili hasta bilgilerini belgeleme yetenekleri²¹, öğrenci araştırma etkinliği, ders ve eğitim programları, öğretme ve öğrenme süreci, öğrenci ilerlemeleri¹⁵, teorik eğitimin durumu ve mentor değerlendirmeleri²³ karşımıza çıkmaktadır. Öğrenci merkezli uygulamaların, uygulama yeterliliklerinin ölçülmesi ayrıca öğrenen ve eğitmen arasındaki etkileşiminde ortaya koyulması süreç değerlendirmede önem taşımakta olup, önerilmektedir. Bunlara ek olarak Süreç değerlendirilmesi sonucunda öğrenciler; seminer ve konferans düzenleme, ders başında ön bilgi değerlendirilmesi, ara sınav yapma, değerlendirme sonuçlarını raporlama, özetleyici değerlendirmeyi kullanma gibi konularda zayıflık¹⁵ ve teorik eğitime daha fazla ağırlık verme, kredilerin birbiriyle örtüşmesi, mentorlar arasında tutarsızlık ve etkisiz değerlendirme yaptıkları bildirilmiştir²³. Bu bağlamda süreç değerlendirilmesi kapsamında biçimlendirici ve karar verdirici değerlendirme kullanımı önem taşımaktadır. Sağlık çalışanlarının eğitim programlarını geçme ihtiyacı %63 ve ödül amaçlı eğitim programına katılım oranı %64 ile en düşük olduğu görülmüştür²⁵, ayrıca süreç boyutunun aşılma gereksinim kategorisinde olduğu²⁶ ve öğrencilerin programın süreç boyutunu kısmen yeterli, öğretim elemanlarının ise yeterli bulduğu⁴ belirlenmiştir. Bu doğrultuda süreç basamağının yeterliliğinin artırılmasına yönelik biçimlendirici ve karar verdirici değerlendirme tekniklerinin kullanımına ek olarak, uygulamaların geliştirilmesi, aktif öğrenme etkinliklerinin eğitim programına entegre edilmesi, etkileşimli materyallerin dahil edilmesi, kariyer danışmanlığı için öğretim üyelerinin desteklenmesi önerilebilir.

CIPP modeli ürün değerlendirilmesi kapsamında eğitim programının hedef kitlesi üzerindeki etkileri belirlenerek değerlendirilir ve eğitim programının çıktıları program hedefleri ile karşılaştırılır. Bu aşama mezunların programın çıktılarına ulaşma durumu, üretilen yeni bilgileri ve programın başarısını ifade etmektedir^{12,13,31,32}. Ürün değerlendirilmesi kapsamında çalışmaları incelediğimizde; klinik deneyim sırasında öğrencinin hasta hedeflerine ve hastalarına verdiği öncelikleri²¹, mezunların bilgi ve iş performanslarını artırmaya yönelik araştırma ve eğitim programları, öğretme ve öğrenme süreçlerinin etkinliği¹⁵, YIB programı mezunlarının klinik yeterliliği ve memnuniyetleri²³, palyatif bakım vermede algılanan yeterlilik, Yaşam Sonu Hemşirelik Eğitimi Konsorsiyumu (the End-of-Life Nursing Education Consortium [ELNEC]) standartlarını karşılamada algılanan yeterlilik, ölüme ve ölenlerin bakımına yönelik tutumları, ölüme ilgili endişeleri, ölenlerin bakımına yönelik tutumları, palyatif bakım bilgisi, ELNEC bilgisinin¹¹ incelendiği saptanmıştır. Bu doğrultuda, programın sürekliliği, etkinliği, hedef kitle için etkisi ve aktarılabiliğinin değerlendirildiği, bu anlamda programların birçok yöntem kullandığı görülmektedir. Ürün değerlendirilmesi sonucunda ise; programın mesleki

sorunların çözümüne yardımcı olmadığına, toplum ihtiyaçlarının dikkate alınmadığına, öğrencilerin programın kalitesi ve uygulanmasından memnun olmadıklarına ve programda teorik ve pratik çalışma arasında boşluk olduğuna inandıkları görülmektedir¹⁵. Bu bağlamda, programın iyileştirilmesi ve sorgulanması gerektiği düşünülebilir. Ayrıca ürün boyutunun aşılma gereksinim kategorisinde yer aldığı²⁶ ve öğrencilerin programın ürün boyutunu kısmen yeterli, öğretim elemanlarının ise yeterli bulduğu⁴ görülmektedir. Ürün değerlendirme ile uygulanan programın yeterliliği ya da ihtiyaçları, değişiklik yapılması gereken nokta hakkında bilgiye ulaşıldığını göstermektedir. CIPP modeli kullanılarak mevcut program değerlendirildiğinde programa dair iyileştirmeler, görüşler, ihtiyaçlar elde edilebilir. Örneğin, CIPP modelinin klinik eğitim programının değerlendirilmesinde kullanıldığı bir çalışmada, klinik yeterlilik, klinik değerlendirmenin özü olarak yer alması gerektiği ve bir klinik değerlendirme modeli, fiilen değerlendirme yapan öğretim üyelerinin geri bildirimlerinden yönlendirilmesi ve geliştirilmesi gerektiği belirtilmiştir²¹. Yine başka bir çalışmada araştırmacılar programların amaçlarını ve misyonunu, tahsis edilen bütçeyi, programı geliştirmek ve mezunlarla iletişim için bir sistem sağlamak için bazı adımlar önermişlerdir. Ayrıca öğrenci ve mezunlar için daha fazla seminer ve bilimsel konferans, ders ve programlar için sürekli ölçme ve değerlendirme yapılması; programda toplumun ihtiyaçları, mesleki sorunlar, teorik ve uygulama arasındaki oranın dikkate alınması gerektiğini bildirmişlerdir¹⁵. Bu sistematik derleme ile kapsamlı bir şekilde incelenen CIPP program değerlendirme modeline dayalı çalışmalar, eğitimin devam eden bir süreç olduğu ve eğitim sisteminin bu süreçlere dayalı olarak tasarlandığını ya da iyileştirildiğini belirtmektedir. Bu bağlamda eğitim programının tüm unsurlarının tutarlı ve sistemli bir şekilde birbiri ile bütün halinde olması beklenmekte olup, mevcut programların bu doğrultuda değerlendirilerek ihtiyaçlarının belirlenmesi, iyileştirilmesi ve geliştirilmesi önerilmektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu sistematik derlemede bulgular, CIPP program değerlendirme modelinin dört alanının ayrı ayrı kullanılabilirliği ve modelin doğası gereği eğitim programlarının bağlam, girdi, süreç ve ürün olarak dört başlıkta değerlendirilebileceğini ortaya koymaktadır. Hemşirelik eğitim programlarının değerlendirilmesinde CIPP program değerlendirme modeli, uygun bir model olup, en çok kullanılan ve tercih edilen modellerden biridir. Programın uygulanması sırasında bütünsel bir yaklaşımla, nicel ve nitel veri toplama yöntemlerinin sonuçlarından yararlanılarak kullanılmasının uygun olduğu vurgulanmaktadır. CIPP program değerlendirme modelinin programın iyileştirilmesinde de temel alınabileceği, biçimlendirici ve karar verici değerlendirme bakış açısıyla gerekliliği savunulmuştur. Bununla birlikte, sınırlı sayıda araştırma olması ve bu çalışmanın bulgularını doğrulamak için daha ileri çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda, hemşirelik eğitim programlarının

değerlendirilme sürecinde CIPP modelinin kullanımı önerilmektedir.

Etik Kurul Onayı: Bu çalışma, literatürde yayınlanan araştırmalara dayalı olarak yapılmıştır. Bu nedenle, alanda var olan araştırmaların incelemesinin yapıldığı bu sistematik derleme için katılımcılardan ya da yasal temsilcilerinden izin ve etik kurul onayı alınması gerekmemektedir.

Çıkar Çatışması: Çalışmamızda herhangi bir çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Finansal Destek: Herhangi bir kurumsal veya finansal destek yoktur.

Yazar katkıları

Araştırma dizaynı: DCG, CPA, FO, NÖ

Veri toplama: DCG, CPA

Literatür araştırması: DCG, CPA, EKA

Makale yazımı: DCG, CPA, EKA

Teşekkür: -

Ethics Committee Approval: This study was based on the research published in the literature. For this reason, permission from the participants or their legal representatives and ethics committee approval were not required for this systematic review, in which the existing studies in the field were examined.

Conflict of Interest: Not reported.

Funding: None.

Author contributions

Study design: DCG, CPA, FO, NÖ

Data collection: DCG, CPA

Literature search: DCG, CPA, EKA

Drafting manuscript: DCG, CPA, EKA

Acknowledgement: -

KAYNAKLAR

- Toosi M, Modarres M, Amini M, Geranmayeh M. Context, Input, Process, and Product Evaluation Model in medical education: A systematic review. *J Educ Health Promot.* 2021;10(1).
- Chinta R, Kebritchi M, Ellias J. A conceptual framework for evaluating higher education institutions. *Int J Educ Manag.* 2016;30(6):989–1002.
- Welch S. Program evaluation: A concept analysis. *Teach Learn Nurs.* 2021;16(1):81–4.
- Çonoğlu G, Orgun F. Hemşirelik Lisans Eğitim Programının Bağlam, Girdi, Süreç ve Ürün (CIPP) Modeli Kullanılarak Değerlendirilmesi. *Yükseköğretim Dergisi.* 2021;11(1):74–86.
- Kavgaoğlu D, Alcı B. Application of context input process and product model in curriculum evaluation: Case study of a call centre. *Educ Res Rev.* 2016;11(17):1659–69.
- Amini R, Vanaki Z, Emamzadeh GH. The Validity And Reliability of an Evaluation Tool for Nursing Management Practicum. *Iranian J Medical Educ.* 2005;2(14):23–31.
- Karim MR. Programme Evaluation : An Analysis of Context, Input , Process and Product (CIPP) Model. 2021.
- Stufflebeam DL, Zhang G. *The CIPP Evaluation Model: How to Evaluate for Improvement and Accountability.* New York: Guilford Publications; 2017.

9. Thawabieh AM. Students Evaluation of Faculty. *Int Educ Stud.* 2017;10(2):35.
10. Lee S young, Shin JS, Lee SH. How to execute Context, Input, Process, and Product evaluation model in medical health education. *J Educ Eval Health Prof.* 2019;16:1–8.
11. Lippe M, Carter P. Using the CIPP Model to Assess Nursing Education Program Quality and Merit. *Teach Learn Nurs.* 2018;13(1):9–13.
12. Kahn KL, Mendel P, Weinberg DA, Leuschner KJ, Gall EM, Siegel S. Approach for conducting the longitudinal program evaluation of the US department of health and human services national action plan to prevent healthcare-associated infections: Roadmap to elimination. *Med Care.* 2014;52:9–16.
13. Stufflebeam DL. The CIPP Model for Evaluation. In: Kellaghan T, Stufflebeam DL, editors. *International Handbook of Educational Evaluation.* Springer, Dordrecht; 2003.p. 31–62.
14. Vishnupriyan M. Curriculum evaluation: Using the context, input, process and product (CIPP) model for decision making. *Indian J Contin Nurs Educ.* 2017;18(2):12–8.
15. Neyazi N, Arab PM, Farzianpour F, Mahmoudi Majdabadi M. Evaluation of selected faculties at Tehran University of Medical Sciences using CIPP model in students and graduates point of view. *Eval Program Plann.* 2016;59:88–93.
16. Mokhtarzadegan M, Amini M, Takmil F, Adamiat M, Sarveravan P. Inservice trainings for Shiraz University of Medical Sciences employees: Effectiveness assessment by using the CIPP model. *J Adv Med Educ Prof.* 2015;3(2):77–83.
17. Bethony MFG, Souza V de, Soares AN, Franco ECD, Souza RS, Oliveira VA da C. Nursing curriculum evaluation: crossing into the educational project. *REME Rev Min Enferm.* 2016;20:1–5.
18. Arksey H, O'Malley L. Scoping studies: towards a methodological framework. *Int J Soc Res Methodol.* 2005;8(1):19–32.
19. Levac D, Colquhoun H, O'Brien KK. Scoping studies: advancing the methodology. *Implement Sci.* 2010;5(1).
20. Peters MDJ, Godfrey CM, Khalil H, McInerney P, Parker D, Soares CB. Guidance for conducting systematic scoping reviews. *Int J Evid Based Healthc.* 2015;13(3):141–6.
21. Hall MA. An expanded look at evaluating clinical performance: Faculty use of anecdotal notes in the U.S. and Canada. *Nurse Educ Pract.* 2013;13(4):271–6.
22. AbdiShahshahani M, Ehsanpour S, Yamani N, Kohan S. The evaluation of reproductive health PhD program in Iran: The input indicators analysis. *Iran J Nurs Midwifery Res.* 2014;19(6):620–8.
23. Ashghali-Farahani M, Ghaffari F, Hoseini-Esfidarjani SS, Hadian Z, Qomi R, Dargahi H. Neonatal intensive care nursing curriculum challenges based on context, input, process, and product evaluation model: A qualitative study. *Iran J Nurs Midwifery Res.* 2018;23(2):111–8.
24. Bvumbwe T, Mtshali N. Transition-to-practice guidelines: Enhancing the quality of nursing education. *African J Heal Prof Educ.* 2018;10(1):66.
25. Rahimzadeh M, Emadzadeh A, Hosseini M, Akrami R. Exploring Learners' Viewpoint regarding Training Program of Health Care Providers Based on CIPP Model. *Futur Med Educ J.* 2019;4(1):1–7.
26. Siswadi Y, Houghty GS, Agustina T. Implementation of the CIPP evaluation model in Indonesian nursing schools. *J Ners.* 2020;14(3):126.
27. Aygören F, Er KO. *Eğitimde Program değerlendirme.* 3. Ankara: Pegem Akademi; 2020.
28. Rooholamini A, Amini M, Bazrafkan L, Dehghani MR, Esmailzadeh Z, Nabeiei P, et al. Program evaluation of an Integrated Basic Science Medical Curriculum in Shiraz Medical School, Using CIPP Evaluation Model. *J Adv Med Educ Prof.* 2017;5(3):148–54.
30. Demirel Ö. *Eğitimde program geliştirme kuramdan uygulamaya.* Ankara: Pegem A. Yayıncılık; 2019.
31. Al-Shanawani HM. Evaluation of Self-Learning Curriculum for Kindergarten Using Stufflebeam's CIPP Model. *SAGE Open.* 2019;9(1).
32. Stufflebeam DL. CIPP evaluation model checklist: A Tool for Applying the CIPP Model to Assess Projects and Programs. Western Michigan University The Evaluation Center; 2015.